

Якубич Е.В.,
аспірантка
кафедри бухгалтерського обліку
Львівський торговельно-економічний університет
(м. Львів)

ЧИСТІ АКТИВИ: ЗНАЧЕННЯ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ БІЗНЕСУ

Управління бізнесом, засноване на підвищення його вартості, зародилося в економіці США. У даний час більшість світових компаній функціонує на принципах управління вартістю. Основою процесу управління вартістю підприємства є порівняльний аналіз вартісної оцінки і можливості підвищення вартості капіталу за допомогою певної структурної зміни активів та акумуляції коштів на головних напрямках розвитку бізнесу.

Ефективне управління вартістю підприємства безпосередньо залежить від обраних стратегічних цілей та ефективності розробленої системи показників, які забезпечують керівників повноцінною інформацією про результати їх роботи.

Моделювання ефективного стратегічного функціонування суб'єкта господарювання базується на певному аналізі показників діяльності. На сьогодні результати діяльності та оцінка фінансового стану підприємства практично обмежується розрахунками показників майнового стану, рентабельності, фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності об'єкта оцінки. Аналіз вищезазначених показників не в змозі надати повноцінну, ефективну, раціональну та корисну інформацію для прийняття певних управлінських рішень, які могли б сприяти підвищенню конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості, платоспроможності та вартісної оцінки підприємства.

Беручи до уваги зарубіжний досвід оцінювання вартості компаній, одним із головних показників фінансового стану є чисті активи. Українська практика не надає такому показнику пріоритетності при здійсненні фінансового аналізу.

Загалом, показник чистих активів виконує важливу роль у здійсненні фінансово-господарської діяльності підприємства, оскільки є показником, який характеризує фінансовий стан підприємства, його вартість та інвестиційну привабливість. Ю. С. Цал-Цалко вважає, що ефективне управління вартістю підприємств неможливе без розуміння чинників, які створюють вартість підприємства і приносять дохід його власникам. Виділення факторів формування вартості необхідне для їх з'ясування їх підпорядкованості, спрямованості дії та сили впливу на вартість з метою прийняття управлінських рішень, орієнтованих на підвищення вартості підприємства [4].

Важливим моментом є формування уявлення про сутність поняття “чисті активи”.

Згідно МСБО 32 “Фінансові інструменти: подання” [2], чистими активами суб’єкта господарювання є ті активи, які залишаються після вирахування всіх інших вимог на його активи, а відповідно до П(С)БО 19 “Об’єднання підприємств”, чисті активи – активи підприємства за вирахуванням його зобов’язань [3]. У Методичних рекомендаціях щодо визначення вартості чистих активів акціонерних товариств [1] під вартістю чистих активів акціонерного товариства розуміється величина, яка визначається шляхом вирахування із сум активів, прийнятих до розрахунку, суми його зобов’язань, прийнятих до розрахунку.

Отже, логічним є розуміння чистих активів, як вартість майна, що залишиться у суб’єкта господарювання після погашення всіх зобов’язань підприємства. Даний аналітичний показник характеризує можливість збереження позиції його на ринку та можливість розрахунку з кредиторами. Показник “чисті активи” насамперед являється критерієм розвитку та ринкової вартості підприємства. У зв’язку з цим при складанні фінансової звітності все більша увага приділяється оцінці активів.

Згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності, фундаментальною основою для складання фінансової звітності є концепція капіталу, у відповідності до якої капітал (а саме власний капітал) ототожнюється з чистими активами.

У відповідності до Національного стандарту № 3 “Оцінка цілісних майнових комплексів”, для проведення оцінки застосовуються три методичних підходи: 1) майновий підхід застосовується для визначення ринкової вартості об’єкта. Основний його метод – метод накопичення активів, який полягає у визначенні чистої вартості активів. Чиста вартість активів визначається як різниця між вартістю активів і вартістю його зобов’язань, визначених на дату оцінки; 2) дохідний підхід ґрунтується на застосуванні оціночних процедур переведення очікуваних доходів чистих грошових потоків або дивідендів. Основним методом дохідного підходу є метод дисконтування грошового потоку; 3) порівняльний підхід – основним методом є метод ринку капіталу та ринкових угод.

У відповідності до зазначених підходів, чисті активи є показником лише майнового підходу, а вартість підприємства являється сумою вартості її чистих активів. Метод за активами базується на позиції, що підприємство функціонує або підлягає ліквідації. Передумовою функціонування підприємства є факт, що воно буде існувати і активи оцінюються за їх “робочою” цінністю. У даному випадку застосовується метод чистої цінності активів підприємства, де активи і зобов’язання його коригуються до їх ринкової вартості. Дослідження дозволяють виділити три основних підходи до визначення вартості чистих

активів: вартість чистих активів підприємства за балансовою вартістю, за відновлювальною оцінкою, за вартістю виробничих активів.

Вартість чистих активів за відновлювальною вартістю передбачає, що балансова вартість активів корегується на результат переоцінки окремих видів активів з урахуванням ситуації на ринку. Він дозволяє отримати реальну (ринкову) вартість чистих активів, але не завжди реально відображається рівень зносу окремих видів активів. Оцінка за виробничою вартістю активів також включає в себе коригування балансової вартості на результати переоцінки активів. Але даний метод ще передбачає виключення з розрахунку чистих активів реальної вартості невиробничих активів, які відображаються в балансі та врахування реальної вартості використовуваних підприємством орендованих активів, які відображаються на позабалансових рахунках.

Таким чином, можна стверджувати, що з метою підвищення конкурентоспроможності, привабливості, платоспроможності та вартості підприємства та захисту інтересів власників капіталу, суб'єкти господарювання повинні обов'язково враховувати при ухваленні управлінських рішень щодо стратегії розвитку підприємства вартість його чистих активів.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо визначення вартості чистих активів акціонерних товариств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0485312-04>

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 “Фінансові інструменти: подання” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку “Об'єднання підприємств”: Наказ Міністерства фінансів України від 07.07.99 р. № 163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>

4. Цал-Цалко Ю. С. Формування ринкової вартості підприємства в системі показників бухгалтерського обліку / Ю.С.Цал-Цалко // Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. – 2012. – №2(2).